

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

**STRATEGIA OBRONNOŚCI
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. POLSKA – JEJ INTERESY I CELE STRATEGICZNE W DZIEDZINIE OBRONNOŚCI	3
2. WYZWANIA I ZAGROŻENIA POLITYCZNO – MILITARNE	4
3. KONCEPCJA OBRONNOŚCI	7
3.1. ZASADY POLSKIEJ STRATEGII OBRONNOŚCI.....	7
3.2. DZIAŁANIA PREWENCYJNO-STABILIZACYJNE.....	11
3.3. REAGOWANIE KRYZYSOWE	11
3.4. DZIAŁANIA WOJENNE	13
4. SYSTEM OBRONNOŚCI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ	16
4.1. PODSYSTEM KIEROWANIA OBRONNOŚCIĄ	16
4.2. SIŁY ZBROJNE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ	19
4.2.1. <i>Skład i przeznaczenie Sił Zbrojnych RP</i>	19
4.2.2. <i>Zdolności operacyjne Sił Zbrojnych RP</i>	22
4.3. POZAMILITARNE OGNIWA OBRONNE.....	25
5. PRZYGOTOWANIA OBRONNE	26
5.1. PLANOWANIE I PROGRAMOWANIE OBRONNE	27
5.2. UTRZYMYWANIE I DOSKONALENIE SYSTEMU OBRONNOŚCI	29
ZAKOŃCZENIE	31

WSTĘP

1. Niniejszy dokument – bazując na postanowieniach Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i innych aktów prawnych oraz kierując się ustaleniami „Strategii Bezpieczeństwa RP”, a także uwzględniając treści „Koncepcji Strategicznej NATO” – określa strategię obronności Rzeczypospolitej Polskiej u progu XXI wieku. Stanowi on wykładnię ogólnych założeń obronności i podstawę koncepcyjną do prac nad wdrożeniowymi dokumentami doktrynalnymi, planami strategicznymi i operacyjnymi oraz programami obronnymi.

1. POLSKA – JEJ INTERESY I CELE STRATEGICZNE W DZIEDZINIE OBRONNOŚCI

2. Polska leży w szczególnie ważnym miejscu Europy. Jest to styk NATO z jego dwoma najważniejszymi partnerami – Rosją i Ukrainą. Stosunki sojuszu z tymi państwami mają kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa europejskiego. Geograficzne położenie w centrum Europy, na przewężeniu między Bałtykiem i Karpatami powoduje, że z militarnego punktu widzenia terytorium Polski stanowi obszar o specjalnym znaczeniu strategicznym na europejskiej linii Wschód-Zachód.

3. Rzeczpospolita Polska – mając na uwadze swą tożsamość narodową, opierającą się na historycznych doświadczeniach i współczesnych potrzebach – za podstawowe wartości, które odzwierciedlają najważniejsze **interesy narodowe**, uznaje, zgodnie z art. 5 Konstytucji RP:

- niepodległość i nienaruszalność swojego terytorium,
- wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli,
- dziedzictwo narodowe,
- ochronę środowiska.

Bezpieczeństwo obywateli oraz niepodległość i nienaruszalność terytorium Rzeczypospolitej Polskiej są interesami narodowymi o egzystencjalnym znaczeniu, których zapewnienie ma charakter bezwzględnie nakazu, uzasadniającego zastosowanie w ich obronie – w razie potrzeby – całego posiadanego zasobu sił i środków.

4. Celem strategicznym Rzeczypospolitej Polskiej w dziedzinie obronności jest zapewnienie bezpiecznych warunków realizacji interesów narodowych poprzez ich obronę przed zewnętrznymi zagrożeniami kryzysowymi i zagrożeniami wojennymi. Oznacza to w szczególności:

- obronę terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed agresją zbrojną, w tym zapewnienie nienaruszalności polskiej przestrzeni powietrznej i morskiej oraz granic lądowych;
- obronę i ochronę wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej;
- udział we wspólnej obronie terytoriów państw członkowskich NATO, zgodnie z art. 5. Traktatu Waszyngtońskiego;
- wspieranie akcji instytucji i organizacji międzynarodowych w reagowaniu kryzysowym oraz polityczno-militarnych działaniach stabilizujących;
- kształtowanie bezpiecznego otoczenia Polski poprzez rozwijanie partnerskiej współpracy wojskowej z innymi państwami, zwłaszcza sąsiednimi.

2. WYZWANIA I ZAGROŻENIA POLITYCZNO – MILITARNE

5. Zgodnie z zasadami swojej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, Polska nie prowadzi żadnych działań mogących zagrażać jakiegokolwiek państwu; nie postrzega również żadnego innego państwa jako przeciwnika. Bierze jednak pod uwagę istniejące obiektywnie, często niezależnie od politycznej woli i intencji innych państw i narodów, potencjalne źródła zagrożeń w swoim bliższym i dalszym otoczeniu strategicznym. Rzeczpospolita Polska, jako państwo graniczne NATO, może być obiektem różnorodnych zagrożeń, nie tylko skierowanych bezpośrednio przeciwko niej, ale także przeciwko innym państwom Sojuszu. W ocenie warunków swojego bezpieczeństwa bierze pod uwagę: polityczno-militarne wyzwania czasu pokoju, zagrożenia kryzysowe oraz zagrożenia wojenne, wyróżniając wśród nich groźbę wojny na dużą skalę i lokalnego konfliktu zbrojnego (o ograniczonej skali).

6. Do podstawowych **wyzwań polityczno – militarnych** czasu pokoju, w obliczu których stoi Polska, należą wymagania i potrzeby wynikające z rozwoju sytuacji w otoczeniu Rzeczypospolitej Polskiej, a dotyczące:

- utrzymania odpowiedniego (jakościowo i ilościowo) poziomu potencjału obronnego, tak aby minimalizować groźbę nacisków i szantażu politycznego, zapobiegać osłabianiu międzynarodowej pozycji państwa oraz zapewniać wsparcie dyplomacji;
- wnoszenia stosownego do możliwości Polski wkładu w system obrony NATO, tak aby wzmacniać siłę i wiarygodność obronną Sojuszu oraz pozycję Polski jako wiarygodnego sojusznika;
- umacniania instytucji i organizacji bezpieczeństwa międzynarodowego, w tym działających w dziedzinie kontroli zbrojeń, rozbrojenia oraz środków budowy zaufania, aby wspierać kształtowanie bezpiecznego środowiska międzynarodowego;
- kontynuowania udziału Polski w międzynarodowych operacjach służących utrzymywaniu i wspieraniu pokoju oraz stabilizowaniu sytuacji w rejonach kryzysowych;
- przełamywania uprzedzeń i rozwijania współpracy z sąsiadami w sferze wojskowej, w celu kształtowania bezpiecznego otoczenia strategicznego państwa.

7. Obecnie głównym niebezpieczeństwem dla stabilności międzynarodowej, w tym także dla zewnętrznego bezpieczeństwa Polski, stały się **zagrożenia kryzysowe**, które mogą mieć charakter kryzysów polityczno – militarnych lub pozamilitarnych. Źródła kryzysów polityczno-militarnych mogą mieć podłoże polityczne, społeczne, ekonomiczne, etniczne lub też religijne. Ich oddziaływanie na bezpieczeństwo Polski może się przejawiać bezpośrednio lub pośrednio. *Bezpośrednie zagrożenia kryzysowe* mogą wynikać z sytuacji spowodowanych przez ukrytą lub jawną groźbę zastosowania przemocy przeciwko Polsce lub jej sojusznikom. Celem takiej groźby może być dążenie do wymuszenia pożądanых przez zagrażającego zachowań politycznych i ustępstw (np. rewizji granic, zmian terytorialnych, zaspokojenia celowo wygórowanych żądań grup etnicznych i wyznaniowych itp.). Może się to wyrażać rozmieszczaniem na danym obszarze sił zbrojnych w skali wykraczającej poza limity dopuszczone umowami międzynarodowymi, a także przesunięciami wojsk niezgodnymi z ograniczeniami ustalonymi w ramach przedsięwzięć budowy zaufania i bezpieczeństwa. W określonych sytuacjach może się to przerodzić w bezpośrednie naruszenie przestrzeni powietrznej, obszaru morskiego lub lądowych granic Rzeczypospolitej Polskiej. Działania takie mogą prowokować zbrojne wystąpienia państwa w obronie jego ważnych interesów. Jedną z metod osiągnięcia zakładanych celów może być próba destabilizacji sytuacji wewnętrznej. Ewentualne zaangażowanie Polski w międzynarodowe wysiłki na rzecz rozwiązania sytuacji kryzysowych może rodzić również *zagrożenia pośrednie*, w tym wzrost zagrożenia obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, przebywających w rejonie konfliktu lub w jego

poblizu, a także wzrost ryzyka zagrożenia terytorium Polski akcjami odwetowymi (uderzenia powietrzno – raketowe, terroryzm) jednej ze stron konfliktu.

8. Polska bierze pod uwagę także *pozamilitarne zagrożenia kryzysowe*, w reagowaniu na które państwo byłoby zmuszone zaangażować swój potencjał obronny. Znaczenie, zasięg oraz rozmach niektórych z nich wykazują tendencję wzrostową, przybierając rozmiar regionalny, a nawet kontynentalny. W niektórych państwach objętych przekształceniami ustrojowymi występują zjawiska patologii społecznej, sprzyjające rozwojowi międzynarodowej przestępczości zorganizowanej. Najbardziej niebezpieczną formą takich zagrożeń, wynikającą z międzynarodowej aktywności przestępczej, staje się terroryzm. Następstwem przestępczości międzynarodowej stają się także m. in.: zorganizowany przemyt, korupcja struktur władzy oraz handel narkotykami.

9. Wzrasta zagrożenie związane z rozprzestrzenianiem broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia. Coraz liczniejsza jest grupa państw, w tym prowadzących politykę konfrontacyjną, bliskich wejścia w jej posiadanie. Do dysponowania tą bronią dążą również skrajne ugrupowania polityczne, religijne, a nawet grupy przestępcze. W konsekwencji należy brać pod uwagę groźbę użycia tej broni w celach terrorystycznych, tak w otoczeniu Polski, jak i na jej obszarze. Należy się także liczyć z próbami tranzytu tej broni przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i z wynikającymi z tego zagrożeniami.

10. Zmienił się charakter **zagrożeń wojennych** dla Polski. Obecnie zdecydowanie zmniejszyła się groźba wojny na dużą skalę, nie można jednak wykluczyć pojawienia się takiej ewentualności w odleglejszej perspektywie czasowej. Ustalony w rezultacie porozumień rozbrojeniowych poziom uzbrojenia konwencjonalnego w otoczeniu Polski oraz system kontroli zbrojeń i środków budowy zaufania zmniejszają prawdopodobieństwo przeprowadzenia niespodziewanej agresji na dużą skalę. Zagrożenie takie może być wykryte ze znacznym wyprzedzeniem, dlatego też zakładamy, iż najniebezpieczniejsze zagrożenie wojenne, jakim jest ewentualna agresja zbrojna z zaskoczenia, może być przede wszystkim agresją ograniczoną co do sił, czasu i przestrzeni, czyli mieć wymiar lokalny. Odnosi się to także do groźby agresji na któregośkolwiek naszego sojusznika z NATO.

11. Spośród dwóch rodzajów zagrożeń wojennych ryzyko o większym stopniu prawdopodobieństwa stanowi *lokalny konflikt zbrojny* (o ograniczonej skali). Charakteryzuje się on stosunkowo krótkim czasem narastania i zaskakującym rozpoczęciem działań zbrojnych oraz ich zmienną intensywnością od pierwszych dni jego

trwania. W razie wojny lokalnej zgrupowania lądowe agresora mogą wtargnąć na terytorium Polski na różną głębokość na jednym – dwóch kierunkach operacyjnych, przy jednoczesnym oddziaływaniu na cały obszar kraju selektywnymi uderzeniami lotniczymi i raketowymi, desantami powietrznymi, a na wybrzeżu – morskimi, a także działaniami dywersyjnymi i terrorystycznymi.

12. W razie wojny na dużą skalę cały obszar państwa polskiego byłby narażony na uderzenia lotniczo – raketowe i skutki ofensywy zgrupowań powietrzno – lądowych, prowadzonej na dużą głębokość, na wielu kierunkach operacyjnych, przy jednoczesnym prowadzeniu operacji lotniczych i morskich obliczonych na uzyskanie panowania w powietrzu i zablokowanie głównych portów i baz marynarki wojennej. W rejonach o znaczeniu strategicznym dla skuteczności obrony państwa mogłyby wylądować desanty powietrzne i morskie. Obiektami uderzeń byłyby urzędnice i instalacje systemu obronnego państwa, infrastruktura przemysłowa, bazy zaopatrzenia wojsk, aglomeracje miejskie oraz główne węzły komunikacyjne. Działania wojsk regularnych byłyby wspierane przez rajdy i operacje sił specjalnych, prowadzone na głębokich tyłach, zwłaszcza na obszarach o żywotnym znaczeniu dla obrony państwa.

3. KONCEPCJA OBRONNOŚCI

3.1. ZASADY POLSKIEJ STRATEGII OBRONNOŚCI

13. Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej, uznając za nadrzędne polskie interesy narodowe i uwzględniając narodowe uwarunkowania ich realizacji, jest jednocześnie odpowiednio skorelowana ze strategią NATO. W działalności praktycznej kieruje się następującymi podstawowymi zasadami: odpowiedzialność narodowa i powszechność obrony, solidarność i integracja sojusznicza, współpraca i partnerstwo, umacnianie zaufania i regionalnej stabilności militarnej, odstraszanie i wiarygodność, elastyczność reagowania obronnego, współpraca cywilno-wojskowa, bilansowanie potrzeb obronnych i możliwości kraju.

14. *Odpowiedzialność narodowa i powszechność obrony.* Obronność jest sprawą narodową. Uczestnictwo w sojuszach i koalicjach jest czynnikiem wspomagającym i pomnażającym zdolności obronne, ale nie zdejmuje narodowej odpowiedzialności za zapewnienie obrony państwa. Fundamentem polskiej obronności jest jej powszechność.

Obowiązek obrony i świadczeń na jej rzecz spoczywa na wszystkich obywatelach i strukturach państwa. Obrona powszechna zakłada w razie wojny zespolenie w jeden system działań wysiłków całego narodu i wszystkich jego struktur państwowych, militarnych i pozamilitarnych – w tym mobilnych wojsk operacyjnych, masowo rozwijanych na czas wojny wojsk obrony terytorialnej, odpowiednio przygotowanych ogniw pozamilitarnych, wykorzystujących naturalne zasoby, walory obronne, a także operacyjnie przygotowaną infrastrukturę kraju – oraz zaangażowanego w obronę Polski potencjału sojuszniczego.

15. *Solidarność i integracja sojusznicza.* Polska aktywnie wypełnia swoje zobowiązania sojusznicze. Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej jest zgodna z założeniami „Koncepcji Strategicznej NATO” z 1999 r. i uznaje za obowiązujące podstawowe funkcje i zadania Sojuszu, określone w tym dokumencie i w innych, z niego wynikających. Celem aktywności Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim jest zapewnienie warunków dla skutecznej realizacji jego funkcji obronnych, zwłaszcza w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez: zachowanie więzi transatlantyckich, solidarności i spójności sojuszniczej; umacnianie sojuszniczego potencjału militarnego; realizację zasad strategii i polityki nuklearnej; utrwalanie mechanizmów wspólnego planowania operacyjnego i obronnego oraz zapewnienie rozwoju sojuszniczych zdolności obronnych. Integracja ze strukturami Sojuszu Północnoatlantyckiego oraz aktywne uczestnictwo w jego przedsięwzięciach militarnych są istotnymi wyznacznikami kierunków rozwoju i doskonalenia narodowego systemu obronności. Pełna integracja wojskowa z NATO jest procesem długofalowym, wymagającym istotnych wysiłków organizacyjnych i finansowych państwa. Ważne znaczenie ma zapewnienie należytej obsady kadrowej w strukturach sojuszniczych.

16. *Współpraca i partnerstwo.* Równoległe z integracją z NATO Polska będzie aktywnie uczestniczyła w Europejskiej Polityce Bezpieczeństwa i Obrony oraz operacjach reagowania kryzysowego Unii Europejskiej, wykorzystując w tym celu siły przewidziane do operacji w ramach NATO. Polska szeroko rozwija współpracę wojskową z siłami zbrojnymi wszystkich państw zainteresowanych umacnianiem bezpieczeństwa i stabilności w regionie i na kontynencie, w tym współpracę w ramach Programu „Partnerstwo dla Pokoju”. Szczególne znaczenie ma współpraca wojskowa z sąsiadami, w tym jej najbardziej zaawansowana forma, jaką jest tworzenie wspólnych jednostek wojskowych, a także wspólne wykonywanie zadań w międzynarodowych operacjach reagowania kryzysowego.

17. *Umacnianie zaufania i regionalnej stabilności militarnej.* Polska utrzymuje swój potencjał obronny, a zwłaszcza siły zbrojne, na poziomie uregulowanym postanowieniami stosownych porozumień i traktatów międzynarodowych. Ściśle przestrzegając przyjętych zobowiązań, przyczynia się do budowy zaufania w dziedzinie militarnej. Wielkość potencjału militarnego Rzeczypospolitej Polskiej jest dostosowana do potrzeb prowadzenia przez nią ewentualnych działań obronnych i wywiązywania się ze zobowiązań sojuszniczych, przy uwzględnieniu wnoszonego przez nią wkładu w utrwalanie regionalnej stabilności militarnej.

18. *Odstraszanie i wiarygodność.* Równoległe z umacnianiem zaufania i stabilności militarnej Polska dąży do utrzymania swojego potencjału obronnego, a zwłaszcza sił zbrojnych, na takim poziomie jakościowym i ilościowym, aby zapewniał niezbędne odstraszanie strategiczne w stosunku do potencjalnych przeciwników i jednocześnie gwarantował jej oczekiwaną wiarygodność obronną w gronie sojuszników. Dotyczy to w szczególności uzbrojenia i wyposażenia, poziomu wyszkolenia wojsk oraz gotowości obronnej państwa, w tym gotowości bojowej sił zbrojnych. Jednym z najważniejszych elementów odstraszania jest potencjał militarny Sojuszu Północnoatlantyckiego, a szczególnie jego broń nuklearna. Polska, mimo iż nie posiada własnego potencjału nuklearnego, a broń nuklearna Sojuszu nie znajduje się na jej terytorium, uczestniczy w rozwijaniu sojuszniczej polityki i strategii nuklearnej oraz we wspólnym planowaniu w tej dziedzinie. Jednocześnie, w razie realnego zagrożenia wojną, zależnie od zaistniałych okoliczności, nie wyklucza ewentualności praktycznego włączenia się w realizację planów działania w tym zakresie.

19. *Elastyczność reagowania obronnego.* Skład, organizacja i zasady funkcjonowania systemu obronności kształtowane są tak, aby możliwe było podejmowanie działań odpowiednich do konkretnego zagrożenia oraz stosowne wypełnianie zobowiązań sojuszniczych. Ważnym wymogiem wobec systemu obronności, w tym zwłaszcza wobec jego sił zbrojnych, jest zapewnienie zdolności prowadzenia działań o różnej skali, intensywności i charakterze, a także zachowania ciągłości we wszystkich możliwych sytuacjach; elastycznego przechodzenia od funkcjonowania w warunkach pokojowych do warunków kryzysowych i wojennych.

20. *Współpraca cywilno – wojskowa.* We współczesnych warunkach szczególną rolę w zapewnieniu skuteczności działań odgrywa współpraca cywilno-wojskowa. Obejmuje ona współdziałanie organów cywilnych i wojskowych w czasie pokoju, kryzysu i wojny.

Siły zbrojne przygotowuje się do współpracy zarówno z krajowymi ogniwami pozamilitarnymi w czasie wykonywania zadań na własnym terytorium, jak i z różnymi zewnętrznymi podmiotami cywilnymi (państwowymi, prywatnymi, międzynarodowymi, pozarządowymi, a także miejscową ludnością) podczas wykonywania zadań poza granicami Polski. Struktury cywilne państwa przygotowuje się do wszechstronnej współpracy w czasie pokoju, kryzysu i wojny, zarówno z wojskami własnymi, jak i wojskami sojuszniczymi, przebywającymi lub przemieszczającymi się przez terytorium Polski. Szczególną uwagę zwraca się na odpowiednio wczesne planowanie zadań w ramach wsparcia udzielanego wojskom sojuszniczym przez państwo-gospodarza.

21. Bilansowanie potrzeb obronnych i możliwości kraju. Polska, budując swój system obronności, dąży do optymalnego zbilansowania potrzeb obronnych i możliwości społeczno – gospodarczych kraju. Narodowe potrzeby obronne określa się z uwzględnieniem jej obecnego i przewidywanego położenia politycznego i strategicznego w Europie oraz prognozowanego rozwoju sytuacji międzynarodowej, a w kontekście sojuszniczym – z uwzględnieniem granicznego usytuowania Polski na obszarze odpowiedzialności NATO. Szczególne znaczenie ma zapewnienie właściwych proporcji między wielkością środków przeznaczanych na bieżące utrzymywanie zdolności i gotowości obronnej państwa, a inwestowanych w perspektywiczne unowocześnianie jego struktur obronnych.

22. Stosownie do trzech stanów bezpieczeństwa państwa – pokoju, kryzysu (zagrożenia bezpieczeństwa) i wojny – Rzeczpospolita Polska jest przygotowana do prowadzenia następujących trzech rodzajów działań strategicznych:

– *działania prewencyjno – stabilizacyjne* – realizowane w czasie pokoju, obejmujące bieżące zapobieganie wystąpieniu zewnętrznych zagrożeń polityczno – militarnych (kryzysowych i wojennych), poprzez neutralizowanie ich potencjalnych źródeł oraz stabilizowanie i umacnianie bezpiecznego środowiska (otoczenia) międzynarodowego Polski;

– *reagowanie kryzysowe* – realizowane w razie wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa państwa lub bezpieczeństwa sojuszników oraz zagrożeń dla szerszego bezpieczeństwa międzynarodowego, obejmujące zarówno działania narodowe, jak i udział w wysiłkach międzynarodowych, podejmowanych w celu opanowywania kryzysów oraz zapewnienia osłony przed ich skutkami;

– *działania wojenne* – prowadzone w razie agresji na Polskę lub jej sojuszników, obejmujące wykorzystanie całego lub części potencjału państwa do odparcia agresji, poprzez przygotowanie i przeprowadzenie kampanii i operacji wojennych.

3.2. DZIAŁANIA PREWENCYJNO-STABILIZACYJNE

23. Myślą przewodnią działań prewencyjno – stabilizacyjnych jest stałe prognozowanie i śledzenie sytuacji, wczesne rozpoznawanie wyzwań i zagrożeń oraz podejmowanie działań dla sprostania tym wyzwaniom i zapobiegania przerodzeniu się potencjalnych zagrożeń w rzeczywisty kryzys lub wojnę. W ramach tych działań Polska – występując samodzielnie lub w ramach NATO bądź innych organizacji i działań międzynarodowych – realizuje następujące zadania strategiczne:

- aktywnie kształtuje bezpieczne środowisko międzynarodowe;
- buduje strefę wzajemnego zaufania w swoim otoczeniu;
- wspiera wysiłki państw w swoim otoczeniu mające na celu bezpieczne przeprowadzanie procesów transformacji i reform.

24. Udział sił zbrojnych w działaniach prewencyjno – stabilizacyjnych odbywa się przede wszystkim na płaszczyźnie współpracy wojskowej. W jej ramach Polska dąży do rozwijania kontaktów między własnymi jednostkami wojskowymi a ich odpowiednikami w innych armiach, prowadzenia wspólnych szkoleń kadr, organizowania i sprawowania nadzoru nad funkcjonowaniem jednostek wielonarodowych; korzysta też z wymiany doświadczeń i informacji. Za jedną z ważniejszych płaszczyzn tego współdziałania uznajemy współpracę wojskową w ramach Programu „Partnerstwo dla Pokoju” z państwami partnerskimi pozostającymi poza strukturami NATO; dotyczy to głównie operacji pokojowych oraz akcji humanitarnych i poszukiwawczo – ratowniczych. Uczestnictwo polskich sił zbrojnych w Programie „Partnerstwo dla Pokoju” stanowi ponadto znaczący element budowy zaufania i bezpieczeństwa w Europie Środkowej.

3.3. REAGOWANIE KRYZYSOWE

25. Myślą przewodnią reagowania kryzysowego jest jak najszybsze opanowanie sytuacji kryzysowej zagrażającej interesom państwa lub społeczności międzynarodowej, w celu zminimalizowania jej skutków i przywrócenie stanu sprzed kryzysu, a w szczególności – zapobieżenie przerodzeniu się jej w bezpośrednie zagrożenie wojenne dla Polski lub jej sojuszników. Polska utrzymuje struktury i siły niezbędne do udziału

w międzynarodowym reagowaniu na sytuacje kryzysowe, zwłaszcza te, które mogą mieć bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo jej samej.

26. System obronności Rzeczypospolitej Polskiej jest przygotowany do realizacji dwóch podstawowych rodzajów zadań reagowania kryzysowego. Pierwszym z nich jest reagowanie na *kryzys stanowiący bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski lub jej sojuszników*, mogący przerodzić się w konflikt wymagający reagowania wedle zobowiązań wynikających z art. 5. Traktatu Waszyngtońskiego. Główne działania, przewidziane w takich sytuacjach, to:

- *uruchomienie przedsięwzięć pogotowia obronnego* – stosownie do skali i tempa narastania kryzysu. Przygotowany i utrzymywany w tym celu Narodowy System Pogotowia Obronnego, kompatybilny z Systemem Pogotowia NATO, obejmuje trzy grupy środków i przedsięwzięć: podwyższanie gotowości obronnej państwa, w tym jego struktur cywilnych oraz sił zbrojnych; podejmowanie działań pozwalających uniknąć zaskoczenia oraz stosowne rozwinięcie strategiczne (mobilizacyjne i operacyjne) określonych komponentów sił zbrojnych, zapewniające ich gotowość do użycia przeciwko potencjalnemu agresorowi;

- *osłona terytorium Polski* przed bezpośrednim zagrożeniem oraz pośrednimi skutkami sytuacji kryzysowej – poprzez prowadzenie (udział w prowadzeniu) kompleksowej (militarnej i pozamilitarnej) operacji osłonowej;

- *zapewnienie warunków do przyjęcia na terytorium Polski sojusznicznych sił prewencyjnego wzmocnienia* – poprzez realizację przez państwo gospodarza wyznaczonych mu zadań wsparcia militarnego i pozamilitarnego;

- *udział w osłonie terytorium innego państwa sojuszniczego* – poprzez wydzielenie, przerzut i rozwinięcie własnych sił w ramach zgrupowań sojusznicznych na kierunku zagrożenia poza terytorium Polski.

27. Drugim rodzajem zadań w ramach reagowania kryzysowego jest reagowanie na *kryzys mogący stworzyć jedynie pośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski lub jej sojuszników*. Oznacza to udział w międzynarodowych operacjach reagowania kryzysowego (w tym w operacjach sojusznicznych), które – zależnie od sytuacji – mogą obejmować:

- *rozpoznawanie i lokalizowanie pojawiającego się kryzysu oraz podjęcie działań w celu jego jak najszybszego rozwiązania* – poprzez izolowanie rejonów objętych konfliktem oraz wywieranie militarnej i pozamilitarnej presji na strony konfliktu;

– *wspieranie (militarne i pozamilitarne) wysiłków na rzecz rozwiązania konfliktu*
- poprzez udzielanie stronom konfliktu pomocy organizacyjnej, humanitarnej, doradczej itp., organizowanie akcji humanitarnych i antyterrorystycznych, a także wojskowych operacji utrzymywania pokoju;

– *bezpośrednie wymuszanie pokoju* – poprzez przeprowadzenie interwencyjnych operacji militarnych, rozdzielanie i rozbrajanie bądź rozbijanie formacji zbrojnych stron konfliktu.

28. Siły zbrojne mogą również uczestniczyć w *reagowaniu na pozamilitarne zagrożenia kryzysowe* (również te o charakterze ponadnarodowym) poprzez wspieranie działań sił i środków bezpieczeństwa wewnętrznego.

3.4. DZIAŁANIA WOJENNE

29. Zgodnie z Konstytucją, Polska może znaleźć się w stanie wojny jedynie w następstwie agresji dokonanej na nią lub na państwo sojusznicze. W zależności od skali agresji i rozmachu działań wojennych może to być wojna na dużą skalę, angażująca na długi czas całe państwo, lub lokalny konflikt zbrojny – ograniczony co do zaangażowanych sił, czasu i przestrzeni. Dla Polski jako członka NATO każda wojna, niezależnie od jej skali, byłaby wojną prowadzoną w układzie sojuszniczym – zgodnie z zasadą, że każda agresja wobec członka NATO, w tym także wobec Polski, jest w istocie agresją przeciwko całemu NATO. Polska bierze pod uwagę ewentualność wojny prowadzonej w obronie własnego terytorium (odparcie bezpośredniej agresji na terytorium Polski) i wojny prowadzonej poza swoim terytorium (udział w odparciu agresji skierowanej przeciwko państwu sojuszniczemu).

30. Największe obciążenia i wysiłki Polska musiałaby ponosić w czasie *wojny obronnej na własnym terytorium*. W związku z tym, biorąc pod uwagę graniczne usytuowanie Polski w obszarze NATO, Siły Zbrojne RP, jako wchodzące w skład pierwszego rzutu strategicznego Sojuszu, muszą być zdolne do natychmiastowego zareagowania na każde naruszenie terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a przede wszystkim do obrony przed uderzeniami powietrznymi i raketowymi.

31. Wszelkie działania obronne, zarówno w ramach **lokalnego konfliktu zbrojnego**, jak i wojny na dużą skalę, byłyby od samego początku działaniami sojuszniczymi. W przypadku lokalnego konfliktu zbrojnego zakłada się jak najszybsze odparcie agresji i rozbicie zgrupowania przeciwnika siłami posiadanymi już w czasie

pokoju – nawet przy ograniczonym i ze względów obiektywnych nienatychmiastowym udziale sojuszniczych sił lądowych. Wymaga to dysponowania znacznym potencjałem sił reagowania, zdolnych i gotowych do szybkiego użycia w obronie terytorium Polski. W razie przedłużania się konfliktu będą angażowane dodatkowe siły własne, rozwijane w wyniku mobilizacji, a także dodatkowe siły sojusznicze, niezbędne do jego ostatecznego rozstrzygnięcia.

32. W razie wojny na dużą skalę – której realna groźba narastałaby przez pewien czas, co oznaczałoby, że poprzedzałaby ją dłuższa faza kryzysu – Siły Zbrojne RP od samego początku będą działać w ramach operacji połączonych, prowadzonych w bezpośredniej obronie Polski przez wielonarodowe zgrupowanie sojusznicze, rozwinięte zawnazas na naszym terytorium w okresie pogłębiania się kryzysu i działające wedle wspólnie opracowanych, sojuszniczych planów operacyjnych. W takiej sytuacji podstawową rolę będą spełniać – rozwijane sukcesywnie w miarę narastania zagrożenia – główne siły obrony oraz siły obrony terytorialnej, które w warunkach wojny na dużą skalę będą w pełni wykorzystywane tylko na terytorium Polski. Strategia obrony w razie wojny na dużą skalę zakłada skoordynowane wykorzystanie narodowego potencjału obronnego z użyciem na terytorium Polski odpowiednich sił wzmocnienia sojuszniczego w celu niedopuszczenia do utraty terytorium oraz jak najszybszego rozbicia agresora i takiego zniszczenia jego potencjału wojennego, aby uniemożliwić mu podjęcie ponownej próby agresji – przy jednoczesnym maksymalnym zabezpieczeniu własnej ludności i majątku narodowego przed stratami i zniszczeniami.

33. Obrona terytorium Polski będzie obejmowała realizację – ujętych w narodowych planach obrony oraz przewidzianych w sojuszniczych wspólnych planach operacyjnych – następujących głównych zadań:

- rozpoznanie, zatrzymanie i osłabienie zgrupowania inwazyjnego przeciwnika w celu przejęcia inicjatywy strategicznej – poprzez przeprowadzenie połączonych operacji osłonowych i obronnych w początkowym okresie wojny przy użyciu sił znajdujących się na zaatakowanym obszarze oraz wojsk operacyjnych dodatkowo przerzucanych z innych kierunków i obszarów;
- doprowadzenie do uzyskania przewagi strategicznej – poprzez rozwinięcie głównych sił obrony i sił wzmocnienia na teatrze wojny (mobilizacja i przegrupowanie sił narodowych oraz sojuszniczych zgrupowań operacyjnych spoza obszaru Polski);

– rozbicie zgrupowania inwazyjnego i zniszczenie potencjału ofensywnego przeciwnika – poprzez zorganizowanie i wykonanie przeciwnatarcia strategicznego.

34. Integralną częścią tych operacji będą działania wojsk obrony terytorialnej, które są przygotowane do wykonywania trzech rodzajów zadań strategicznych:

– zapewnienie powszechności obrony narodowej poprzez organizowanie obrony miast i innych miejscowości oraz ważnych operacyjnie rejonów i obiektów na całym terytorium Polski;

– zapewnienie i ochrona bezpiecznego funkcjonowania elementów infrastruktury państwa, istotnych dla swobody manewru wojsk operacyjnych i koniecznych dla niezakłóconego przepływu informacji oraz ważnych z punktu widzenia wsparcia wojsk sojusznicznych;

– dezorganizowanie operacji agresora poprzez przeprowadzanie – przy wsparciu sił specjalnych – zakrojonych na szeroką skalę masowych, nieregularnych działań na tyłach i w ugrupowaniu jego wojsk.

35. Podczas wojny na dużą skalę konieczne będzie zaangażowanie całego potencjału obronnego państwa, zarówno militarnego, jak i pozamilitarnego. W tych warunkach istotną rolę – oprócz działań zbrojnych – odgrywać będą **pozazbrojne działania wojenne** (informacyjne, ochronne, gospodarcze), obejmujące realizację dwóch podstawowych zadań:

– pośrednie osłabianie siły wojennej przeciwnika – poprzez organizowanie nacisków dyplomatycznych i publicznej presji środowiska międzynarodowego, destrukcyjne oddziaływanie informacyjne i psychologiczne na ludność i struktury państwowe przeciwnika, wzmożenie działalności wywiadu strategicznego, organizowanie sankcji ekonomicznych itp.;

– utrzymywanie i umacnianie własnego potencjału obronnego – poprzez ochronę ludności, majątku narodowego oraz swoich i sojusznicznych struktur państwa; zapewnianie skutecznego funkcjonowania administracji i gospodarki w warunkach wojny, zaspokajanie podstawowych potrzeb ludności w warunkach wojennych, udzielanie wszechstronnego wsparcia siłom zbrojnym (uzupełnianie, zaopatrywanie).

36. W razie włączenia się Rzeczypospolitej Polskiej do *wojny obronnej poza terytorium państwa*, do głównych zadań strategicznych jej systemu obronności będą należeć:

- udział wydzielonych zgrupowań wojsk operacyjnych w sojuszniczych kampaniach i operacjach militarnych, prowadzonych na danym teatrze wojny, oraz ich wszechstronne wsparcie i zabezpieczenie;
- udział w niemilitarnym (zwłaszcza dyplomatycznym, informacyjnym, ekonomicznym) oddziaływaniu na przeciwnika;
- wszechstronna militarna (lądowa, powietrzna i morska) oraz pozamilitarna osłona strategiczna własnego terytorium, w tym wzmożona obrona powietrzna, ochrona granicy i ważnych obiektów, neutralizacja zagrożeń terrorystycznych i dywersyjno – rozpoznawczych, zapewnienie sprawnego funkcjonowania administracji i gospodarki oraz ochrona ludności w warunkach selektywnego oddziaływania zbrojnego i pozazbrojnego na terytorium Polski;
- w razie rozszerzania się konfliktu i narastania bezpośredniego zagrożenia terytorium Polski – stopniowe rozwijanie systemu obronności państwa, m. in. poprzez mobilizację i rozwijanie głównych sił obrony.

4. SYSTEM OBRONNOŚCI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

37. Stosownie do wyznaczonych celów i zadań strategicznych, Polska będzie utrzymywać system obronności o potencjale gwarantującym sprostanie wyzwaniom i skuteczne przeciwstawianie się wszystkim potencjalnym zagrożeniom zewnętrznym. Musi on także zapewnić możliwość aktywnego uczestnictwa w bieżących, międzynarodowych działaniach prewencyjno – stabilizacyjnych. System ten stanowią wszystkie siły i środki przeznaczone do realizacji zadań obronnych, odpowiednio do tych zadań zorganizowane, utrzymywane i przygotowywane. Składa się on z trzech podstawowych elementów: **podsystemu kierowania** oraz dwóch podsystemów wykonawczych – **militarnego** (Siły Zbrojne RP) i **pozamilitarnego** (pozamilitarne ogniwa obronne).

4.1. PODSYSTEM KIEROWANIA OBRONNOŚCIĄ

38. Realizację decyzji państwa w dziedzinie obronności zapewniają organy kierowania na wszystkich szczeblach struktury państwowej – centralnym (resortowym) i terenowym, w tym organy dowodzenia sił zbrojnych – stosownie do swych kompetencji stawiając zadania podległym jednostkom organizacyjnym lub zlecając zadania obronne

innym jednostkom organizacyjnym państwa. Organy kierowania, odpowiadające za realizację zadań obronnych, powiązane informacyjnie i pozostające w ustanowionych prawnie relacjach kompetencyjnych, wraz ze swoim aparatem wykonawczym (administracyjnym, sztabowym, organizacyjnym) oraz niezbędną infrastrukturą, tworzą podsystem kierowania obronnością. Podsystem ten, przygotowywany w czasie pokoju, jest zdolny do stosownego rozwinięcia na czas zagrożenia bezpieczeństwa państwa (zewnętrznego kryzysu polityczno – militarnego) i wojny.

39. *Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów* – jako organy sprawujące władzę wykonawczą - są naczelnymi organami kierowania obronnością i wykonują swoje zadania w tym zakresie na podstawie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i innych ustaw. Zgodnie z Konstytucją, Prezydent stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium. Jest on też Najwyższym Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Jego organem doradczym w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego jest Rada Bezpieczeństwa Narodowego. Rada Ministrów prowadzi politykę wewnętrzną i zagraniczną Rzeczypospolitej Polskiej, zapewnia jej bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne oraz sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie obronności.

40. *Minister Obrony Narodowej* kieruje resortem obrony narodowej, w tym przede wszystkim całokształtem działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Przygotowuje projekty założeń obronnych państwa oraz sprawuje ogólne kierownictwo w sprawach wykonywania powszechnego obowiązku obrony. Koordynuje i sprawuje ogólny nadzór, w zakresie powierzonym przez Radę Ministrów, nad realizacją zadań obronnych przez organy administracji publicznej, samorządy, instytucje, podmioty gospodarcze (przedsiębiorców) i inne jednostki organizacyjne.

41. *Rada Ministrów* kieruje obronnością w czasie pokoju współdziałając z Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej w ramach prowadzenia polityki wewnętrznej i zagranicznej. Organem opiniodawczo – doradczym Rady Ministrów w tym zakresie jest Komitet Spraw Obronnych Rady Ministrów. W razie konieczności realizacji zadań szczególnych – wynikających bądź to z potrzeb wyłącznie narodowych, bądź też wykonywanych w ramach NATO lub innych organizacji międzynarodowych – mogą być wprowadzane dodatkowe procedury i tworzone doraźne struktury operacyjne (komitety, zespoły, komisje, pełnomocnicy itp.).

42. W czasie pokoju – zgodnie z zasadą cywilnej i demokratycznej kontroli nad armią – całością sił zbrojnych, łącznie z żołnierzami i jednostkami organizacyjnymi wydzielonymi do struktur sojuszniczych, kieruje minister obrony narodowej przy pomocy Ministerstwa Obrony Narodowej. Zasadniczym organem planowania strategicznego sił zbrojnych jest Sztab Generalny WP. Dowództwa Rodzajów Sił Zbrojnych dowodzą w pełni wszystkimi podległymi wojskami, ponosząc odpowiedzialność za całokształt pokojowej działalności podległych wojsk oraz za przygotowanie ich do działań w czasie kryzysu i wojny. Współpracują z dowództwami sojuszniczymi, w których podporządkowanie wydzielają swoje wojska, a po ich wydzieleniu kierują procesem ich wszechstronnego zabezpieczenia.

43. W razie zaistnienia polityczno – militarnych sytuacji kryzysowych stwarzających pośrednie zagrożenia dla bezpieczeństwa Polski, nie będą wprowadzane nadzwyczajne zmiany w ogólnych zasadach kierowania obronnością, a jedynie uruchomione zostaną dodatkowe środki i procedury *kierowania reagowaniem kryzysowym*. Kierowanie siłami zbrojnymi w czasie kryzysu odbywa się według zasad kierowania pokojowego. Wojskami wydzielonymi do międzynarodowych zgrupowań, wykonujących zadania w ramach reagowania kryzysowego, dowodzą operacyjnie dowódcy tych zgrupowań.

44. Szczególne rozwiązania wprowadza się na potrzeby *kierowania działaniami wojennymi*. W warunkach wojennych, jeśli Sejm nie może się zebrać na posiedzenie, funkcję organu ustawodawczego sprawuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Na wniosek Rady Ministrów wydaje on rozporządzenia z mocą ustawy, w tym zwłaszcza dotyczące prowadzenia działań wojennych. Prezes Rady Ministrów zapewnia realizację polityki Rady Ministrów w zakresie obrony państwa, określając sposoby jej wykonania. Na czas wojny uruchamia się Centralne Stanowisko Kierowania Obroną Państwa, obejmujące stanowiska kierowania Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesa Rady Ministrów i wyznaczonych przez niego członków Rady Ministrów.

45. W czasie wojny siłami zbrojnymi dowodzi Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych RP, mianowany przez Prezydenta RP na wniosek Prezesa Rady Ministrów. Dla zapewnienia bezkolizyjnego rozwijania Sił Zbrojnych RP oraz kierowania nimi w czasie wojny utworzony zostaje Wojenny System Dowodzenia. Jest on organizowany w czasie pokoju i rozwijany w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny. Powinien on zapewnić sprawne wdrażanie decyzji władz państwa i dowodzenie Siłami

Zbrojnymi RP w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, umożliwiając odpowiednie współdziałanie z wojskami sojuszniczymi. Proces dowodzenia odbywa się w systemie narodowym i sojuszniczym. System narodowy zapewnia pełne dowodzenie siłami nie wydzielonymi do struktur NATO oraz dowodzenie pozaoperacyjne wojskami wydzielonymi do zgrupowań sojuszniczych. Po przekazaniu wojsk operacyjnych dowództwom sojuszniczym dowództwa narodowe nadal odpowiadają za szkolenie rezerw oraz uzupełnienie i wsparcie logistyczne przekazanych wojsk, a także zapewniają warunki do przyjęcia sił wzmocnienia na terytorium kraju. Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych dowodzi w pełni siłami zbrojnymi pozostającymi w narodowym podporządkowaniu. Całością wojsk wydzielonych do sił zbrojnych NATO dowodzą operacyjnie wielonarodowe dowództwa sojusznicze, na których decyzje władze polskie mogą wpływać poprzez polityczno-wojskowe organy kierowania NATO.

4.2. SIŁY ZBROJNE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

46. Siły Zbrojne RP są podstawowym elementem systemu obronności państwa. Służą ochronie niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej i niepodzielności jej terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jej granic. W ramach tej funkcji wykonują zadania wynikające ze Strategii Obronności Rzeczypospolitej Polskiej, skonkretyzowane w *Polityczno – Strategicznej Dyrektywie Obronnej* i w stosownych narodowych i sojuszniczych planach operacyjnych. Działając w narodowym systemie obronności i w systemie sojuszniczym, Siły Zbrojne RP są przygotowane do wykonywania trzech rodzajów zadań strategicznych: zadań obronnych w razie wojny (odparcie bezpośredniej agresji na terytorium Polski lub udział w odparciu agresji na inne państwo sojusznicze), zadań reagowania kryzysowego (także w ramach misji organizacji międzynarodowych) oraz zadań stabilizacyjnych i prewencyjnych w czasie pokoju. Ponadto są one gotowe do udziału w reagowaniu na zagrożenia pozamilitarne.

47. Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, Siły Zbrojne RP zachowują neutralność w sprawach politycznych oraz podlegają cywilnej i demokratycznej kontroli.

4.2.1. Skład i przeznaczenie Sił Zbrojnych RP

48. Uwzględniając przyszłe wymagania operacyjne i strategiczne, główny wysiłek w kształtowaniu modelu Sił Zbrojnych RP skupia się na ich jakości. Oznacza to przede wszystkim konieczność priorytetowego traktowania problemów przyspieszenia tempa modernizacji technicznej, pełnej realizacji procesu szkolenia, w tym stałego podnoszenia

kwalfikacji kadr sił zbrojnych zgodnie z wymogami współdziałania sojuszniczego oraz poprawy warunków życia i służby żołnierzy. **Potencjał Sił Zbrojnych RP** w czasie pokoju będzie utrzymywany na poziomie umożliwiającym skuteczne i elastyczne reagowanie na zmiany sytuacji militarnej w otoczeniu Polski. Będzie on gwarantował realizację zadań osłonowych i natychmiastowe podjęcie działań obronnych w razie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i sojuszu, a także stały udział w międzynarodowych operacjach pokojowych i reagowania kryzysowego. Jednocześnie powinien zapewnić możliwość mobilizacyjnego rozwinięcia Sił Zbrojnych RP – stosownie do potrzeb czasu zagrożenia i wojny.

49. Siły Zbrojne RP przygotowywane będą zarówno do wykonywania zadań w ramach obrony kolektywnej NATO, jak i zadań reagowania kryzysowego. We wszystkich rodzajach Sił Zbrojnych utrzymywane będą wojska o wysokim stopniu gotowości do działania (wojska gotowości operacyjnej), zdolne już w składzie i strukturach pokojowych do szybkiego reagowania na każdy rodzaj zagrożenia, w tym zwłaszcza do natychmiastowego odparcia agresji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz wojska o zróżnicowanym stopniu gotowości (w tym gotowości mobilizacyjnej), przeznaczone do wspierania i kontynuowania już prowadzonych operacji po pewnym okresie przygotowań, w tym do mobilizacyjnego rozwijania dodatkowych sił, niezbędnych do prowadzenia operacji w razie wojny na dużą skalę.

50. We wszystkich rodzajach sił zbrojnych występują: a) **wojska operacyjne** – przygotowane do wydzielenia w podporządkowanie dowództw NATO do działania w strukturach wielonarodowych, w tym także poza granicami kraju, oraz: b) **wojska obrony terytorialnej** – pozostające pod dowództwem narodowym, przeznaczone do prowadzenia działań na obszarze kraju. W strefie bezpośrednich działań wojennych poszczególne formacje wojsk obrony terytorialnej mogą także być czasowo podporządkowywane operacyjnie dowództwom sojuszniczym. Zachowując w Siłach Zbrojnych RP służbę wojskową z poboru, zapewni się w wojskach operacyjnych wskaźnik ich profesjonalizacji na poziomie ponad 50%. Proporcja między wojskami operacyjnymi i wojskami obrony terytorialnej w czasie pokoju uwarunkowana jest charakterem położenia Polski jako państwa granicznego NATO i określona stosownie do potrzeb operacyjnych na czas zagrożenia (kryzysu) i wojny.

51. Wojska Lądowe przeznaczone są do zapewnienia obrony przed atakiem lądowo - powietrznym w dowolnym rejonie kraju, na każdym kierunku, w obliczu każdej

formy zagrożenia militarnego. Struktura ich wojsk operacyjnych oparta jest na związkach taktycznych, oddziałach i pododdziałach – zorganizowanych w korpusy narodowe i wielonarodowe, z utrzymaniem niezbędnej liczby jednostek centralnej dyspozycji. W systemie terytorialnym występują okręgi wojskowe, mające w swym składzie jednostki obrony terytorialnej, terytorialne organy dowodzenia oraz szkolnictwo wojskowe.

52. Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej przeznaczone są do obrony przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej i stanowią fundament systemu obrony powietrznej państwa. System ten jest funkcjonalnie zintegrowany z systemem obrony powietrznej NATO. Utrzymuje stałą gotowość do przeciwdziałania naruszeniom przestrzeni powietrznej, odparcia agresji przeciwnika powietrznego i osłabienia jego potencjału. W okresie kryzysu i wojny Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej, obok zadań osłonowych, zapewniają wsparcie Wojskom Lądowym i Marynarce Wojennej. Struktura organizacyjna Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej oparta jest na korpusach obrony powietrznej, w których skład wchodzi formacje lotnictwa taktycznego, rakiet obrony przeciwlotniczej, radiotechniczne oraz jednostki zabezpieczenia. Struktura ta uwzględnia w miarę równomierną dyslokację i skład bojowy jednostek w rejonach obrony powietrznej. Ze względu na charakter zagrożeń, położenie geostrategiczne państwa i specyfikę zadań obronnych, wojska te traktowane są priorytetowo w planach modernizacji i rozwoju sił zbrojnych.

53. Marynarka Wojenna przeznaczona jest do obrony granicy morskiej państwa i strefy odpowiedzialności sojuszniczej, ochrony żeglugi i interesów gospodarczych Polski na akwenach morskich oraz obrony wybrzeża przy współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych. Stosownie do zadań operacyjnych, w strukturze organizacyjnej Marynarki Wojennej znajdują się formacje sił morskich - flotylle oraz oddziały odpowiednich rodzajów wojsk i służb. Zgodnie ze zobowiązaniami sojuszniczymi Marynarka Wojenna wydziela część swoich sił do realizacji zadań sojuszniczych, zarówno w strefie Morza Bałtyckiego, jak i poza nią.

54. W strukturach Sił Zbrojnych RP występują również **wojska specjalne**. Stanowią je samodzielne oddziały i pododdziały, złożone z wyselekcjonowanych, specjalnie wyszkolonych i wyposażonych żołnierzy, przygotowanych do działań w niewielkich grupach o różnym składzie, w środowisku podwyższonego ryzyka. Wojska specjalne wykonują zadania o znaczeniu strategicznym lub operacyjnym w okresie pokoju, kryzysu i wojny.

55. W czasie pokoju siły zbrojne utrzymują odpowiedni **system mobilizacyjny**, obejmujący zarządzanie zasobami osobowymi, materiałowymi i transportowymi oraz szkolenie rezerw. Jego zadaniem jest zapewnienie rozwinięcia sił zbrojnych do etatu czasu wojennego, a także ich uzupełniania w toku działań wojennych. System ten będzie dostosowywany do nowych wymogów strategicznych, odpowiednio do pokojowych przekształceń sił zbrojnych i zmian co do ich potrzeb na czas wojny. Do najważniejszych działań w tym zakresie należą:

- modyfikacja podsystemu planowania mobilizacyjnego, stosownie do nowych rozwiązań prawnych i ekonomicznych obowiązujących w państwie;
- wdrożenie nowych programów szkolenia żołnierzy rezerwy;
- wzmocnienie struktur wojennych terenowych organów administracji wojskowej;
- przebudowa podsystemu uzupełniania strat ponoszonych w czasie wojny, z uwzględnieniem zasady dostarczania do jednostek bojowych wyszkolonych żołnierzy rezerwy wraz ze sprzętem.

56. Podstawowym zadaniem **logistyki** w czasie pokoju jest zabezpieczenie procesu szkolenia, gromadzenie i utrzymywanie zapasów środków bojowych i materiałowych, a także zapewnienie odpowiedniego potencjału technicznego, medycznego i transportowego oraz warunków socjalno-bytowych wojsk. W razie kryzysu lub wojny logistyka – wzmocniana zasobami gospodarki narodowej – zabezpiecza proces mobilizacyjny i operacyjny rozwinięcia wojsk oraz ich działania w toku operacji. Logistyka wojskowa jest sukcesywnie przygotowywana do realizacji zadań na rzecz wojsk sojuszniczych, wynikających z funkcji państwa-gospodarza, a także włączania się do współpracy i działania w ramach wielonarodowych sojuszniczych struktur logistycznych. Jej potencjał utrzymuje się na poziomie odpowiadającym stopniowi rozwinięcia i gotowości bojowej zabezpieczanych wojsk. Efektywność wsparcia logistycznego zapewnia się poprzez standaryzację wyposażenia i sprzętu logistycznego oraz utrzymywanie sprawności systemu dowodzenia i kierowania.

4.2.2. Zdolności operacyjne Sił Zbrojnych RP

57. Dla zapewnienia możliwości skutecznego wykonywania zadań prewencyjno – stabilizacyjnych, kryzysowych i wojennych Siły Zbrojne RP będą w nadchodzących latach koncentrować wysiłek na osiągnięciu i utrzymaniu następujących podstawowych zdolności operacyjnych: gotowości bojowej i mobilizacyjnej, efektywności wywiadu i rozpoznania

wojskowego, efektywności dowodzenia, elastyczności reagowania i mobilności, skuteczności rażenia, żywotności wojsk.

58. *Gotowość bojowa i mobilizacyjna* Sił Zbrojnych RP jest integralną częścią gotowości obronnej państwa, a także podstawowym czynnikiem określającym możliwości bojowe sił zbrojnych. W czasie pokoju, w ramach stałej gotowości bojowej, siły zbrojne zachowywać będą zdolność do reagowania na polityczno – militarne i pozamilitarne zagrożenia kryzysowe, realizacji zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych oraz do strategicznego rozwinięcia w razie bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny. Do reagowania na pojawiające się zagrożenia bezpieczeństwa państwa wykorzystywane będą, stosownie do potrzeb, gotowe do działania lub rozwinięcia siły i środki osłony strategicznej, siły i środki ratownictwa, wydzielone grupy operacyjne na poszczególnych szczeblach dowodzenia, kontyngenty wojskowe, przeznaczone do udziału w operacjach międzynarodowych, siły i środki do uruchomienia i koordynowania procesu mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych.

59. *Efektywność wywiadu i rozpoznania wojskowego* warunkowana jest przez terminowe i wiarygodne dostarczanie organom politycznym państwa i dowódcom wojskowym informacji o zagrożeniach, potencjalnym przeciwniku, warunkach meteorologicznych oraz terenie w rejonach zainteresowania operacyjnego. Wywiad i rozpoznanie wojskowe będą przygotowywane do zapewnienia stałego nadzoru nad obszarem zainteresowania operacyjnego i terminowego informowania o wszelkich symptomach napięć i zarzewiach konfliktów, mogących zagrozić bezpieczeństwu państwa i Sojuszu. Optymalizacja efektywności wywiadu i rozpoznania wojskowego wymaga korzystania nie tylko z wyników działalności własnych sił i środków. Wspieranie systemów wojskowych przez inne organizacje państwowe i sojusznicze, odpowiedzialne za wywiad strategiczny, będzie traktowane jako ważny czynnik zwiększający efektywność wywiadu i rozpoznania wojskowego.

60. Główną miarą *efektywności dowodzenia* jest poziom zdolności zapewnienia dowódcom na wszystkich szczeblach bieżących i pełnych danych do planowania, organizowania, koordynowania i kontrolowania przebiegu działań. Szczególne znaczenie nadawać się będzie zapewnieniu pełnej zgodności funkcjonalnej, organizacyjnej, technicznej i informacyjnej systemów dowodzenia w czasie pokoju z potrzebami czasu wojny.

61. *Elastyczność reagowania* na zaistniałe zagrożenia osiągać się będzie przede wszystkim poprzez zapewnienie zdolności do bezkolizyjnego przejścia wojsk ze stanów stałej gotowości bojowej w jej wyższe stany i natychmiastowego rozpoczęcia różnych rodzajów operacji. We współczesnych warunkach mobilność wojsk jest jednym z podstawowych czynników powodzenia współczesnych operacji militarnych. Osiągać się ją będzie głównie poprzez odpowiednie wyposażenie wojsk w środki transportu lądowego, morskiego i powietrznego, jak również utrzymanie i rozwój niezbędnej infrastruktury na potencjalnym teatrze działań. Sposobem zwiększania mobilności będzie także pozyskanie potrzebnych środków transportowych w wyniku mobilizacji zasobów bądź świadczeń wsparcia ze strony instytucji i agencji komercyjnych.

62. *Skuteczność rażenia* we współczesnych warunkach determinowana jest przede wszystkim nasyconiem wojsk bronią precyzyjną. Pozwala ona na koncentrowanie ognia w wymaganym miejscu i czasie na celach wyłącznie wojskowych, zmniejszając do minimum prawdopodobieństwo uderzeń omyłkowych na obiekty chronione postanowieniami traktatów i konwencji. W świetle ustaleń strategii sojuszniczej udział polskich sił zbrojnych w operacjach reagowania kryzysowego może wymagać zastosowania specjalnych środków rażenia. Dotyczy to uzbrojenia o nieśmiertelnych cechach, zdolnego do obezwładniania lub częściowego wyłączenia z walki ludzi i sprzętu wojskowego. Skuteczność rażenia osiągać się będzie także przez odpowiednio skoordynowane planowanie operacyjne, wykorzystanie rezultatów funkcjonowania systemu wykrywania celów oraz zastosowanie odpowiednich typów broni i wyposażenia wojskowego. Proces ten wymaga ścisłej współpracy obsług i załóg uzbrojenia, komórek kierowania i naprowadzania oraz centrów dowodzenia, jak również zastosowania właściwego manewru sił i środków.

63. *Żywotność wojsk* – rozumianą jako ich odporność na różnorodne oddziaływanie przeciwnika oraz zdolność do długotrwałego działania w różnych środowiskach operacyjnych, warunkach terenowych i klimatycznych – zapewniać się będzie poprzez wyposażanie ich w środki zwiększające ochronę przed skutkami użycia współczesnych systemów ogniowych i informacyjnych oraz broni masowego rażenia. Odnosi się to w szczególności do: systemów obrony powietrznej; sił i środków rozpoznania i osłony radioelektronicznej; systemów i środków ochrony indywidualnej i zbiorowej przed skutkami użycia broni masowego rażenia; sprzętu do wykrywania skażeń chemicznych i biologicznych oraz ich neutralizacji i niesienia pomocy w porażonych rejonach; środków ochrony przed nowoczesnymi minami morskimi i torpedami. Istotnym czynnikiem,

determinującym żywotność wojsk, będzie zapewnienie im właściwego wsparcia logistycznego, warunkującego możliwości prowadzenia w miarę długotrwałych działań w różnych warunkach, w tym także w znacznym oddaleniu od macierzystego terytorium.

4.3. POZAMILITARNE OGNIWA OBRONNE

64. Do podstawowych funkcji pozamilitarnych ogniwo obronnych należą:

- ochrona ludności i struktur państwa w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa (kryzysu) i wojny;
- zapewnianie materialnych, informacyjnych i duchowych podstaw egzystencji ludności w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa (kryzysu) i wojny;
- zasilanie zasobami ludzkimi i materiałowymi Sił Zbrojnych RP oraz pozamilitarne wsparcie wojsk własnych i sojuszniczych, prowadzących operacje na terytorium Polski.

Wśród ogniwo pozamilitarnych występują ogniwa informacyjne, ochronne i gospodarcze. W sensie organizacyjnym funkcjonują one w ramach resortowych i terytorialnych systemów obronności.

65. *Ogniwa informacyjne* realizują zadania związane z ochroną i propagowaniem polskich interesów na arenie międzynarodowej, informacyjnym osłabianiem przeciwnika oraz umacnianie woli, morale, determinacji obronnej i wytrwałości własnego społeczeństwa w warunkach wojennych poprzez informacyjne zabezpieczenie funkcjonowania całego systemu obronności oraz informacyjne oddziaływanie zarówno na przeciwnika, jak i na własne społeczeństwo. Zintensyfikowanie wysiłków na rzecz zapewnienia koniecznego potencjału informacyjno – obronnego państwa jest jednym z priorytetowych zadań w dziedzinie obronności, w tym w siłach zbrojnych, u progu XXI wieku. Oznacza konieczność szczególnej troski o rozwój infrastruktury informacyjnej, w tym zwłaszcza informatycznej i telekomunikacyjnej. Ważne znaczenie ma właściwe wykorzystanie mediów w realizacji zadań obronnych w czasie pokoju, kryzysu i wojny.

66. *Ogniwa ochronne* realizują zadania związane z zapewnieniem warunków bezpiecznego funkcjonowania struktur państwa oraz ochroną ludności i majątku narodowego przed skutkami zbrojnych i pozazbrojnych oddziaływań kryzysowych i wojennych. Ogniwa ochronne będą przygotowywane do realizowania – w ramach

kryzysowego i wojennego funkcjonowania systemu obronności – takich zwłaszcza zadań, jak ochrona granic, ochrona ważnych osób i obiektów, zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie przestrzegania nadzwyczajnych rygorów prawa w warunkach wojny. W odniesieniu do pozamilitarnych zagrożeń kryzysowych Rzeczpospolita Polska, w ramach swojego potencjału obronnego i kompleksowego planowania cywilnego, buduje odpowiedni system ochrony ludności i cywilnego reagowania kryzysowego na bazie wydzielonych struktur administracji publicznej oraz służb i formacji pozamilitarnych.

67. *Ogniwa gospodarcze* realizują zadania związane z zapewnieniem materialnych podstaw realizacji zadań obronnych oraz przetrwania ludności w warunkach kryzysu i wojny. Podstawowe zadania ogniw gospodarczych – zarówno państwowych, jak i prywatnych – w dziedzinie obronności, to tworzenie i utrzymywanie rezerw państwowych na potrzeby obronne, zapewnianie uwzględniania wymagań obronnych w realizacji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, utrzymywanie infrastruktury obronnej, a także prowadzenie prac badawczo – rozwojowych na rzecz obrony państwa. Jedną ze szczególnie ważnych ich funkcji będzie uczestnictwo w wykonywaniu zadań na rzecz wsparcia sił sojuszniczych, rozwijanych i prowadzących operacje na terytorium Polski, a także w realizacji sojuszniczych inwestycji obronnych zarówno w Polsce, jak i w innych państwach członkowskich NATO. Wśród ogniw gospodarczo – obronnych istotne miejsce zajmuje przemysł obronny. Dla trzymywania jego potencjału na poziomie niezbędnym z punktu widzenia potrzeb obronnych konieczna jest jego stosowna restrukturyzacja i unowocześnianie oraz rozwijanie jego ścisłej współpracy z analogicznymi przemysłami państw NATO i Unii Europejskiej.

5. PRZYGOTOWANIA OBRONNE

68. W celu utrzymania stałej gotowości obronnej państwa i zapewnienia możliwości sprawnego osiągnięcia jej wyższych stanów oraz odpowiedniego przygotowania wszystkich elementów i ogniw systemu obronności, a także całego społeczeństwa, do sprawnego działania i przetrwania w nadzwyczajnych warunkach kryzysowych i wojennych, prowadzi się systematyczne przygotowania obronne w czasie pokoju. Składają się nań: planowanie i programowanie obronne oraz bieżące utrzymywanie i doskonalenie systemu obronności. Koordynatorem przygotowań obronnych w państwie jest minister obrony narodowej.

69. Jednym z podstawowych zadań obronnych, rzutujących zarówno na potencjał obronności kraju, jak i wiarygodność Rzeczypospolitej Polskiej w NATO, jest właściwe przygotowanie infrastruktury krajowej do wywiązywania się z obowiązków państwa – gospodarza na czas organizowania i prowadzenia obrony w przypadku agresji na terytorium Polski. Wymaga to interdyscyplinarnego podejścia do kompleksowego planowania zasobów obronnych państwa w ramach wspólnej obrony. Plan realizacji zadań państwa – gospodarza będzie determinował wytyczenie szczegółowych programów rozwoju infrastruktury obronnej państwa. Kwestie te będą organicznie powiązane z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w programach inwestycyjnych Sojuszu w dziedzinie bezpieczeństwa. Konieczność pozyskiwania oraz właściwego zagospodarowania zasobów finansowych pochodzących z powyższych programów sojuszniczych, jak też udział Polski w realizacji sojuszniczych inwestycji obronnych w innych państwach członkowskich NATO, wymaga skoordynowanych działań w ramach przygotowań obronnych w kraju oraz aktywnego uczestnictwa w sojuszniczym planowaniu i podejmowaniu decyzji w tym zakresie.

5.1. PLANOWANIE I PROGRAMOWANIE OBRONNE

70. Szczegółowe ustalanie sposobów realizacji zadań obronnych oraz niezbędnych do tego sił i środków, stosownie do ustaleń zawartych w strategii obronności, odbywa się w ramach procesu planowania i programowania obronnego. Obejmuje ono dwie dziedziny: planowanie strategiczno – operacyjne działań obronnych oraz programowanie systemu obronności, w tym sił zbrojnych. Jego podstawę stanowią decyzje polityczne i strategiczne najwyższych organów władzy ustawodawczej i wykonawczej w zakresie polityki obronnej państwa. Dyrektywnym punktem wyjścia dla tego procesu są *Wytyczne Rady Ministrów do planowania i programowania obronnego*, ustalające podstawowe zadania i wymagania wobec systemu obronności w wieloletniej perspektywie. Będą one wydawane cyklicznie co dwa lata, w terminach odpowiednio skorelowanych z Wytycznymi ministerialnymi NATO.

71. W ramach *planowania strategiczno – operacyjnego* działań obronnych będzie opracowywana i sukcesywnie uaktualniana na szczeblu państwa *Polityczno – Strategiczna Dyrektywa Obronna*, określająca sposób funkcjonowania całego systemu obronności w razie zagrożenia bezpieczeństwa państwa (kryzysu) i wojny. Na jej podstawie przygotowywane będą plany użycia i funkcjonowania poszczególnych elementów i ogniw systemu obronności (a zwłaszcza sił zbrojnych) w tych sytuacjach.

72. W ramach *programowania systemu obronności* przygotowywana będzie koncepcja długookresowego rozwoju społeczno – gospodarczo – obronnego, a na jej podstawie – cyklicznie opracowywane sześcioletnie programy przygotowań obronnych, ustalające główne przedsięwzięcia w zakresie utrzymywania zasobów oraz rozwoju organizacyjno – technicznego i doskonalenia sprawnościowego systemu obronności (w tym w szczególności programy rozwoju sił zbrojnych), wraz z określeniem niezbędnych na ich realizację nakładów obronnych. Przedsięwzięcia realizacyjne ujmowane będą w resortowych i wojewódzkich programach przygotowań obronnych.

73. Wdrażanie programów zapewni ustalanie w każdym roku budżetu obronnego – realizacyjnego na pierwszy rok i prognozowanego na rok następny – którego podstawą są programy sześcioletnie. Państwo zapewni nakłady budżetowe na system obronności na poziomie gwarantującym wymaganą gotowość i zdolność obronną państwa oraz możliwość jego doskonalenia, stosownie do potrzeb i warunków obronności. Rzeczpospolita Polska uznaje obronność za podstawową funkcję państwa i przeznacza na nią nakłady rosnące w tempie odpowiednim do tempa przyrostu Produktu Krajowego Brutto, utrzymując je na poziomie nie niższym niż 2,2% PKB.

74. W planowaniu i programowaniu obronnym uczestniczą wszystkie organy władzy i administracji państwowej. Planowanie dotyczące użycia sił zbrojnych przewidzianych do wydzielenia do struktur NATO odbywa się w ramach wspólnego planowania operacyjnego Sojuszu, a procedury planowania ich rozwoju są zgodne z procedurami kolektywnego planowania sił i zasobów NATO.

75. Częścią składową systemu planowania i programowania obronnego Rzeczypospolitej Polskiej jest uczestnictwo w sojuszniczym procesie planowania, w tym w: opracowywaniu *Wytycznych ministerialnych NATO*, planowaniu operacyjnym, corocznych przeglądach obronnych oraz opracowywaniu *Celów Sił Zbrojnych Sojuszu*. Oprócz rozstrzygania spraw dotyczących własnego potencjału obronnego i jego użycia ważne znaczenie ma monitorowanie i ocena przygotowań obronnych państw sojuszniczych, w tym alokacji sojuszniczych i narodowych zasobów obronnych, a także realizacji programów inwestycyjnych NATO.

5.2. UTRZYMYWANIE I DOSKONALENIE SYSTEMU OBRONNOŚCI

76. Bieżąca realizacja planów i programów obronnych obejmuje w szczególności utrzymywanie sił zbrojnych i realizację zadań gospodarczo – obronnych, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania przemysłu obronnego, utrzymywania zapasów strategicznych i potencjału mobilizacyjnego w gospodarce narodowej, utrzymywania i rozbudowy infrastruktury obronnej, a także szkolenie obronne, w tym szkolenie sił zbrojnych.

77. W ramach utrzymywania i doskonalenia *systemu kierowania obronnością* główną uwagę zwraca się na:

- zapewnienie niezbędnej wiedzy i umiejętności obronnych kadry kierowniczej i administracyjnej oraz dowódczej i sztabowej, stosownie do zmieniających się potrzeb i warunków realizacji zadań obronnych;
- wprowadzanie rozwiązań systemowych, zapewniających interoperacyjność z sojuszniczymi organami kierowania i dowodzenia, skuteczną współpracę cywilno – wojskową w wymiarze narodowym i sojuszniczym oraz ciągłość kierowania i dowodzenia w czasie pokoju, kryzysu i wojny;
- zapewnienie odpowiedniej infrastruktury systemu kierowania, w tym zwłaszcza głównych i zapasowych stanowisk kierowania i dowodzenia oraz niezawodnej i bezpiecznej łączności.

78. W programach rozwoju Sił Zbrojnych RP, uwzględniając założenia Inicjatywy Zdolności Obronnych NATO, jako priorytetowe kierunki należy przyjąć:

- sprawność rozwijania strategicznego oraz mobilność operacyjną i taktyczną;
- skuteczność działania w operacjach wojennych i reagowania kryzysowego, w tym zwiększenie skuteczności rażenia ogniowego;
- efektywność informacyjną, w tym interoperacyjność oraz sprawność systemów dowodzenia, kierowania i rozpoznania;
- żywotność, w tym kształtowanie odporności na oddziaływanie przeciwnika, umiejętność minimalizowania strat własnych oraz rozwijanie zdolności przetrwania i ochrony wojsk w różnych warunkach;
- ciągłość wsparcia i zaopatrywania, w tym podczas działania w oddaleniu od macierzystych baz.

79. W ramach utrzymywania i doskonalenia *ogniw pozamilitarnych* główną uwagę koncentruje się na:

- określeniu podstaw prawnych i organizacyjnych, zapewniających skuteczne wykonywanie przez struktury pozamilitarne zadań obronnych;
- zapewnieniu skutecznego współdziałania cywilno – wojskowego, w tym wsparcia wojsk własnych i sojusznicznych w ramach zadań państwa – gospodarza, a także pozyskiwania i zagospodarowania zasobów finansowych w ramach Programu Inwestycyjnego NATO;
- optymalnym wykorzystaniu potencjału ochronnego, gospodarczego i informacyjnego do realizacji zadań obronnych w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa (kryzysu) i wojny;
- dostosowaniu przemysłu obronnego do funkcjonowania w nowych warunkach.

80. Szczególnie istotnym obszarem doskonalenia systemu obronności jest *szkolenie obronne*. Jego generalnym celem jest przygotowanie struktur kierowania obronnością, sił zbrojnych, pozamilitarnych ogniw systemu obronności oraz całego społeczeństwa do efektywnego realizowania zadań obronnych i samoobrony w warunkach zagrożenia (kryzysu) i wojny. W tym celu – na wszystkich szczeblach struktury państwowej – prowadzone będą cyklicznie gry i ćwiczenia strategiczne, operacyjne i taktyczne, dotyczące funkcjonowania państwa oraz jego struktur cywilnych i wojskowych w warunkach kryzysowych i wojennych. Gry i ćwiczenia będą także wykorzystywane jako skuteczny weryfikator przyjmowanych koncepcji operacyjno-strategicznych i rozwiązań organizacyjno – funkcjonalnych w dziedzinie obronności. Ważne miejsce w szkoleniu obronnym zajmuje przygotowanie sił i środków obrony cywilnej do realizacji zadań w czasie wojny.

81. Szkolenie jest podstawową dziedziną działalności Sił Zbrojnych RP w okresie pokoju. W swojej treści obejmuje ono wszystkie dziedziny funkcjonowania sił zbrojnych. Szczególną uwagę zwraca się na współdziałanie szkoleniowe sił zbrojnych z organami administracji państwowej i samorządowej oraz innymi jednostkami organizacyjnymi pozamilitarnych ogniw obronnych.

ZAKOŃCZENIE

82. Za realizację postanowień niniejszej strategii odpowiadają wszystkie organy administracji państwowej oraz dowództwa i sztaby wojskowe. Jej zapisy będą rozwijane i precyzowane w dokumentach wdrożeniowych – dyrektywach, doktrynach wojskowych, planach strategicznych i operacyjnych oraz w programach przygotowań obronnych, w tym programach rozwoju Sił Zbrojnych RP.

Ustalenia strategii obronności będą poddawane systematycznym przeglądom w toku planowania obronnego oraz strategicznych gier i ćwiczeń obronnych.